

Voedsel voor de ziel

Jean Jacques Suurmond

TROUW 09/10/12

Het is herfst in Nederland. Het regent ontslagen en faillissementen. Er is een economische crisis, zeggen we. In wezen gaat het echter om een crisis van de ziel. Om het klassiek te zeggen: de logos verdrukt de mythos.

De logos is het verstand dat denkt en redeneert en ons calculerend in de huidige crisis heeft gestort. In de mythos gaat het om diepere lagen, om de ziel.

De logos staat voor wat de filosoof Etienne Vermeersch het WTE-complex noemt: wetenschap, techniek en economie die de harde kern van onze huidige maatschappij vormen. Het is een typisch moderne dwaling om de mythos - de 'zachte' sector van onderwijs, opvoeding, recht, kunst, milieubeheer, religie en spiritualiteit - daaraan ondergeschikt te maken. Logos en mythos, het verstand en de ziel, economie en spiritualiteit hebben elkaar nodig.

De VVD is de grootste partij geworden met economisch getinte leuzen als 'Niet doorschuiven maar aanpakken,' 'Handen uit de mouwen in plaats van hand ophouden'. Maar wat baat het de hardwerkende Nederlander als zijn ziel schade lijdt?

Zonder ziel is er geen kwaliteit van leven. Neem verliefdheid. Die is nooit het resultaat van een rationele optelsom: 'ze is blond, leuk figuur-tje, houdt van de juiste muziek... ik concludeer dat ik verliefd op haar ben'.

Nee, verliefdheid is allereerst een vlinder in je buik, niet alleen een gedachte in je hoofd. Zo ook zul je boven een overlijdensadvertentie nooit de wetenschappelijke waarheid lezen: zijn laatste adem bevatte een mengeling van 10 procent zuurstof en 90 procent kooldioxide. Nee, er staat: hij ontsliep vredig in de Heer.

Bij een tegenslag of ramp willen we weten wat de

oorzaken zijn. Dat is ons analytische intellect, de logos. Maar op het moment zélf willen we een arm om onze schouder, een gebed uitspreken, een kaars aansteken. Denk aan de aanslag op Koninginnedag, een paar jaar geleden in Apeldoorn. Gingen geschokte mensen toen naar het kantoor van Centraal Beheer Achmea daar, of naar dat van de Belastingdienst? Nee, ze zochten troost in de kerk. Voedsel voor de ziel wilden ze.

Zonder de mythos wordt de logos onmenselijk. Antoine de Saint-Exupéry schreef zijn beroemde verhaal De kleine prins tijdens de Tweede Wereldoorlog, als verzet tegen de explosie van technologisch geweld - inclusief de atoombom en de efficiënte verwerking van miljoenen mensen in de doodsfabrieken van Auschwitz. Een triomf van de logos.

Het verhaal begint met een piloot die een noodlanding heeft gemaakt. De techniek laat hem in de steek wat hem de gelegenheid geeft om de kleine prins te ontmoeten. Als de logos faalt, krijgt de mythos een kans.

Hij is terecht gekomen in de woestijn, een bijbels beeld voor beproeving en loutering. Onze economische crisis is zo'n woestijnervaring. Natuurlijk proberen we die met ons intellect op te lossen, maar ze is tegelijk een uitnodiging om open te zijn voor een andere wijze van leven.

Dan kan er ineens een prinsje op je afkomen, zoals bij de piloot uit het verhaal. Hij is 'anders' - hij komt uit de hemel, van een andere dimensie. Tegenover de in de ratio en techniek vastgelopen piloot, vertegenwoordigt hij de ziel. Hij is een blond mannetje dat de kinderlijke verwondering, het spontane vertrouwen en de onbegrensde verbeeldingskracht vertegenwoordigt die de piloot als volwassene is kwijtgeraakt.

Het verhaal kun je lezen als een Christusverhaal: aan het eind van het boek sterft het prinsje, maar de piloot is drastisch veranderd. Hij kijkt nu met dezelfde ogen naar de sterren als de kleine prins. Die zijn niet meer alleen praktische oriëntatiepunten om de vliegkoers te bepalen, maar vooral een bron van verwondering. De creativiteit gaat stromen, zodat hij ineens ziet hoe hij zijn vliegtuig kan repareren en niet meer vastzit in de woestijn. De logos is gered door de mythos.

Onze huidige crisis is pas echt voorbij als Nederland weer zijn ziel heeft gevonden.